

Noms de la Filosofia Catalana

I, *La filosofia de Ferrater Mora* (2007), 246 p.

II, *L'obra d'Eusebi Colomer* (2007), 258 p.

III, *Ramon Turró, científic i pensador* (2007), 198 p.

Girona: Publicacions de la Càtedra Ferrater Mora, Documenta Universitaria

Noms de la Filosofia Catalana és una nova col·lecció de la Càtedra Ferrater Mora. Aquesta institució de la Universitat de Girona té com un dels seus objectius principals la preservació i l'estudi de l'obra de pensadors catalans rellevants. Cada volum és dedicat, doncs, a un nom destacat de la filosofia catalana. Fins ara n'han sortit publicats quatre volums, destinats respectivament a l'estudi de Josep Ferrater Mora, Ramon Turró, Eusebi Colomer i Joaquim Xirau. En aquesta ressenya presentarem el contingut dels tres primers volums i intentarem fer-ne una valoració crítica.

Observem un esquema comú a tots els volums: una presentació, signada normalment per la persona que ha coordinat el volum, un conjunt de treballs d'especialistes en el pensament de l'autor en qüestió, una cronologia i una bibliografia bàsica sobre l'autor. El primer volum de la col·lecció, que té per objecte —com no podia ser d'una altra manera— *La filosofia de Ferrater Mora*, és coordinat pel professor Josep-Maria Terricabras. Priscilla Cohn Ferrater Mora en signa la *presentació* (7-10). Cohn destaca (9-10) que a parer seu «són l'amplada i la profunditat del pensament de Ferrater, la seva riquesa, flexibilitat i, particularment, la seva obertura, així com la seva manca de dogmatisme i la seva predisposició a veure les seves pròpies idees qüestionades, allò que fa que la seva obra resulti tan atractiva». Han col·laborat en aquest volum sobre Josep Ferrater Mora (Barcelona, 1912-Barcelona, 1991) José Luis Abellán (*El pes de la història en el corpus filosòfic de Ferrater Mora*, 11-20), Helio Carpintero (*La psicologia en el «Diccionario» de Josep Ferrater Mora*, 21-52), Julio Ortega Villalobos

(*L'estada de Ferrater Mora a Xile: filosofia i exili*, 53-74), Nathalie Terryn (*Josep Ferrater Mora, José Ricardo Morales i l'editorial Cruz del Sur a Xile*, 75-92), Marta Masergas (*Què s'amaga darrere la preocupació de Ferrater per l'estil?*, 93-99), Josep-Maria Terricabras (*El llegat de Ferrater Mora*, 101-114), C. Ulises Moulines (*La unitat de la ciència i la unitat de l'ésser humà: esborrany d'un plantejament formal*, 115-129), Carlos Nieto Blanco (*El món des de dins. Una aproximació al discurs ontològic de Ferrater Mora*, 131-147), José Luis González Quirós (*Ment i cervell en el pensament de Ferrater Mora*, 149-162), Gary Galore (*Ferrater Mora i Dewey sobre els fonaments de la filosofia*, 163-188), Paloma Díaz Andina (*Ferrater Mora i la fal·làcia naturalista de G. E. Moore*, 189-196), Antoni Mora (*La ironia i l'apocalipsi*, 197-221), Priscilla Cohn (*La teoria de l'ètica i els drets dels animals de Ferrater Mora*, 223-238). Clouen el llibre la *Cronologia bàsica de Josep Ferrater Mora* (239-241), la *Bibliografia bàsica sobre Josep Ferrater Mora* (242-243) i el *Sumari* (245).

El segon volum de la col·lecció estudia *L'obra d'Eusebi Colomer*. En la *presentació* (7-8), Josep-Maria Terricabras subratlla que Eusebi Colomer (Girona, 1923-Sant Cugat del Vallès, 1997) «va tenir l'habilitat —més rara que no sembla— del savi que se sap explicar, del docte que fa docència ben feta, que escriu bé i que diu coses que s'entenen» (8). El volum recull els treballs següents: Josep-Maria Terricabras, *Eusebi Colomer i la seva obra*, 9-19; Pere Lluís Font, *Eusebi Colomer, professor d'història de la filosofia*, 21-39; Josep M. Coll i Alemany, *El sentit del diàleg en l'obra d'Eusebi Colomer*, 41-73; Manuel G[arcia] Doncel, *Theillard de*

Chardin i el diàleg teologia-ciències, 75-96; Josep Manuel Údina, *La interpretació d'Eusebi Colomer sobre Nicolau de Cusa*, 97-123; Lola Badia, *L'aportació d'Eusebi Colomer als estudis del pensament català medieval*, 127-155; Salvi Turró, *De Kant a Heidegger: la recepció del cristianisme en la filosofia moderna*, 157-179; Harald Schöndorf, *La relació entre filosofia i teologia*, 181-194; Sergi Gordo, *Humanisme i transcendència en l'obra d'Eusebi Colomer*, 195-227; Josep Monserrat Molas, *Eusebi Colomer i la filosofia de la història*, 229-252. I per acabar, la *Cronologia bàsica d'Eusebi Colomer*, 253-254, la *Bibliografia bàsica sobre Eusebi Colomer*, 255, i el *Sumari*, 257.

El tercer volum és dedicat a *Ramon Turró, científic i pensador*. Tal com afirma Josep-Maria Terricabras en la *presentació*, 7-8, Turró (Malgrat, 1854-Barcelona, 1926) «consta per mèrits propis entre els grans científics catalans de la història. A ell es remunta l'origen de la que alguns han anomenat "l'escola de biologia de Catalunya" [...] Va fer aportacions valuosíssimes i capdavanteres tant en bacteriologia com en fisiologia i immunologia. Però l'originalitat de Turró no acaba aquí. Perquè també va cultivar les lletres i el pensament» (7-8). Integren el volum treballs de Ramon Alcoberro, *Turró i el positivisme*, 9-22; Joan Boldú, *Originalitat del pensament filosòfic i actualitat de l'actitud epistemològica de Ramon Turró*, 23-62; Josep M. Camarasa, *Turró i les primeres passes de l'«escola biològica catalana»*, 63-91; Oriol Casassas, *Ramon Turró: l'home que no treballa i que no juga*, 93-114; Joan Cuscó i Clarasó, *De la saviesa del cos a la filosofia*, 115-136; Ramon Espasa, *Sobre la «sensibilitat tròfica» de Ramon Turró*, 137-145; Miquel Siguan, *Orígens i validesa del coneixement segons Turró*, 147-165; Misericòrdia Anglès Cervelló, *El lloc de Turró en la tradició filosòfica catalana: una lectura de l'article «Criteriologia de Jaume Balmes»*, 167-188; Miquel Verdguer Turró, *Ramon Turró vist per Jaume*

Serra Hünter, 189-192. Clouen el volum la *Cronologia bàsica de Ramon Turró*, 193-194; la *Bibliografia bàsica sobre Ramon Turró*, 195-196; i el *Sumari*, 197.

Benvinguda sigui, doncs, aquesta col·lecció tan necessària en el nostre panorama cultural. Estem convençuts que està destinada a ser una referència obligada en els estudis sobre autors catalans. Els especialistes que han participat en cada volum són —si no els millors— destacadíssims estudiosos de l'autor en qüestió. Cada volum ofereix una visió de conjunt completa i rigorosa. El disseny de la col·lecció és simple, però bonic, agradable i fet amb gust; la tipografia i les normes metodològiques, pròpies d'una editorial acadèmica, en faciliten la lectura. Els volums han estat editats amb cura, correcció i pulcritud (amb tot, he trobat alguna errada, com per exemple en el volum 1, p. 93, «darrera» en comptes de «darrere»; o, en el volum segon, un salt en la paginació: de la 124 a la 127). És realment significatiu que els llibres hagin estat redactats íntegrament en català.

No voldria posar fi a aquestes ratlles sense expressar alguns dubtes que m'anaven perseguint mentre llegia els volums i que no he aconseguit de desfer. *Primer*: per les presentacions dels volums d'Eusebi Colomer i Ramon Turró sabem que aquests volums varen tenir el seu origen en dos simposis internacionals dels anys 2003 (hauria estat el 80è aniversari de Colomer) i 2004 (150è aniversari del naixement de Turró) sobre aquests autors. Quina és la relació exacta que hi ha entre aquests dos volums esmentats i els respectius simposis? També hi va haver un simposi dedicat a Ferrater Mora? No he sabut veure enlloc una explicació clara sobre aquestes qüestions. *Segon*: el fet que, com és ben sabut, la Càtedra Ferrater Mora sigui una càtedra de pensament contemporani, i que la col·lecció *Noms de la Filosofia Catalana*, com hem dit *supra*, sigui una col·lecció de la Càtedra Ferrater Mora, significa que aquesta

col·lecció es limita a *noms* contemporanis? Si és així, no hauria estat millor deixar-ho ben clar ja en el mateix títol? *Tercer*: com hem dit, els llibres són íntegrament en català. Els diversos treballs va ser ja redactats així originalment? o, en algun cas, és una traducció? Són dubtes, certament, sobre aspectes més aviat formals, que no qüestionen la vàlua de les obres. Si aquest

crític els formula és perquè està convençut que així contribueix amb el seu gra de sorra a millorar la qualitat de futurs volums de la col·lecció. Desitgem, doncs, un futur fecund a *Noms de la Filosofia Catalana!*

Jaume Mensa i Valls
Universitat Autònoma de Barcelona

SPAEMANN, Robert (2007)

Der letzte Gottesbeweis

mit einer Einführung in die großen Gottesbeweise

und einem Kommentar zum Gottesbeweis Robert Spaemanns

von Rolf SCHÖNBERGER

Munic, Pattloch. 127 p.

Si el conseller papal en qüestions filosòfiques promet donar l'última prova de l'existència de Déu, aquesta és una dada que bé mereix la nostra atenció.

És exactament el que ha ocorregut amb la publicació del llibret del filòsof alemany Robert Spaemann, conegut sobretot per les seves aportacions a les discussions bioètiques. La seva *Última prova de l'existència de Déu*, un petit assaig de poc més de 20 pàgines, ve acompanyada d'un estudi més extens de l'historiador de la filosofia Rolf Schönberger, que es proposa situar l'argument de Spaemann en la història del discurs filosòfic sobre Déu.

Com de costum, l'assaig de Spaemann està escrit en un llenguatge accessible i és d'una gran claredat argumentativa. L'argument es va preparant en tres passos que resumim breument: en primer lloc, Spaemann mostra com també en un món altament tecnològitzat i científic com el nostre, la idea de Déu és ineludible, perquè al cap i a la fi les explicacions científiques no arriben a respondre a les qüestions metafísiques. Tot seguit, Spaemann es pregunta què entenem per aquesta idea de Déu; la seva resposta és la següent: Déu és la unitat dels adjectius «potent» i «bo»,

o de l'«ésser» i del «sentit», és a dir, Déu és aquesta idea que ens permet reconciliar la facticitat de l'existència nua amb el nostre desig de sentit. Amb tot —es pregunta Spaemann en un tercer pas—, per què hauríem de creure que a aquesta idea correspon una realitat extramental? Davant d'aquesta qüestió, l'autor discuteix dues proves tradicionals de l'existència de Déu, la prova ontològica i la prova teleològica, contrastant-les, cadascuna, amb les crítiques a les quals han donat peu (la de Tomàs d'Aquino i de Kant en el primer cas i la de la teoria de l'evolució en l'altre). Amb tot, per a Spaemann, la crítica més important que es pot fer a tot intent de provar l'existència de Déu és la de Nietzsche en tant que aquí es nega la mateixa idea de veritat, i això de manera tan radical que ni la negació d'aquesta idea constitueix una veritat.

Sobre aquest rerefons, en el quart capítol, Spaemann presenta el seu argument, que és, com ell mateix diu, un argument gramatical: dir d'alguna cosa que és tal i tal ara mateix, equival a dir, que en el futur haurà estat tal i tal; per exemple, si avui llegiu aquestes ratlles, demà o en un futur més remot haureu